

BRATR
CADEFAEL

ELLIS PETERS

PRÍCHOD
DÁNŮ

LEGENDÁRNÍ
HISTORICKÁ DETEKTIVKA

Príchod
Óanú

**KNIHY ELLIS PETERS
V NAKLADATELSTVÍ MYSTERY PRESS**

Bratr Cadfael

Zázrak svaté Winifredy
Splátka růží
Poustevník z Eytonského lesa
Zpověď bratra Haluina
Kacířův učeň
Hrnčířovo pole
Příchod Dánů

Připravujeme

Svatý zloděj
Pokání bratra Cadfaela
Neobyčejný benediktin

BRATR CADFAEL

ELLIS PETERS

PRÍCHOD DÁNŮ

PŘELOŽILA
STANISLAVA
POŠUSTOVÁ-MENŠÍKOVÁ

MYSTERY PRESS

2022

Tato kniha je beletristické dílo. Jména, postavy, organizace, místa a události v ní uvedené jsou buď výplodem autorovy představivosti, nebo jsou použity ve fiktivním kontextu.

Tato kniha ani žádná její část nesmějí být kopírovány, zálohovány ani šířeny v jakékoli podobě a jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu nakladatele.

Copyright © Ellis Peters, 1991

Translation © Stanislava Pošustová-Menšíková, 2004

Cover Illustration © Lubomír Kupčík, 2022

Cover Art © Lukáš Tuma, 2022

Czech Edition © Mystery Press, Praha 2022

ISBN 978-80-7588-405-3 (pdf)

I

Mimořádné události léta roku 1144 měly vlastně svůj počátek dávno předtím, než se odehrály. V propletení různých církevních i světských zájmů uvázla jako v síti řada velmi rozmanitých lidí: kleriků, od arcibiskupa až k nejnižšímu diákonovi biskupa Rogera de Clintona, i laiků, od knížat Severního Walesu po nejskromnějšího chalupníka v arfonských trefech. A mezi všemi takto polapenými se octl i jistý postarší benediktinský mnich z opatství svatého Petra a Pavla v Shrewsbury.

Bratr Cadfael vstoupil do měsíce dubna s lehkým nepokojem a nadějí, což u něj bylo obvyklé, když začali hnízdit ptáci, luční kvítí vystrkovalo poupata z mladé trávy a slunce v poledne stoupalo každým dnem výš nad obzor. Pravda, ve světě byly těžkosti, jako bývaly odjakživa. Nešťastná Anglie, roztržená vejpůl bratrancem a sestřenicí zápasícími o trůn, před sebou pořád ještě neměla žádnou zřetelnou naději na řešení. Král Štěpán stále ovládal jih a většinu východu, císařovna Matyllda dík

svému věrnému nevlastnímu bratru Robertovi z Gloucesteru bezpečně okupovala jihozápad a nerušeně vládla svému dvoru v Devizes. Už několik měsíců však proti sobě skoro nebojovali, buď z únavy, nebo z taktických důvodů, a v zemi se rozhostil zvláštní klid, téměř mír. V Bažinách pořád řádl bandita Geoffrey de Mandeville, nepřítel všech, ale jeho výbojnost byla sevřena kruhem nových králových pevnůstek, a tak byl stále zranitelnější. Celkem vzato, existovaly i skromné důvody k naději na lepší časy a sama svěžest a zářivost jara nepřipouštěla sklíčenost, i kdyby k ní měl bratr Cadfael sklony.

Přišel tedy onoho dne na konci dubna do kapituly v naprosto klidném a spokojeném rozpoložení, pln vlídné dobromyslnosti vůči všem lidem, a kdyby šlo o něj, všechno by klidně mohlo zůstat takhle usměvavé a nerušené přes celé léto až do podzimu. Rozhodně neměl žádnou předtuchu, že se tyto idyllické poměry vzápětí změní, a tím méně, kdo změnu způsobí.

Stejný – vratký, ale vítaný – poklid jako by se napůl bojácně, napůl vděčně snesl i na kapitulu; jednání toho dne probíhala umírněně, bez rozepří, nevyskytl se žádný přestupek, dokonce ani bratr Jeroným si nestěžoval na žádné hříšky mezi novici, a školáci, zmalátnělí jarem a sluncem, se chovali jako andělíčci, jimiž rozhodně nebyli. I kapitola z řehole, předcítaná jednotvárným, káravým hlasem bratra Františka, byla třicátá čtvrtá, mírumilovně vysvětlující, že učení o stejném podílu pro všechny nelze vždy dodržet, protože potřeba jednoho může převyšovat potřeby druhého, a ten, kdo obdržel víc, si tedy nesmí libovat, že je lépe opatřen než jeho bratři, a ten, kdo dostal méně, ale dostatečně, nesmí závidět svým bratrům, co dostali navíc. Vše bylo klidné, smířlivé, umírněné. Snad i malinko nezázivné?

Celkem vzato, je to požeňání, žít v malinko nezáživných časech, zejména po rozvratu, obléhání a trpkém sváru. Přesto zůstal v Cadfaelovi stále nějaký kousíček, který svrběl, když ztišení trvalo příliš dlouho. Trochu vzrušení konečně nemusí být ke škodě a tvoří příjemný kontrast k pevnému řádu, ať je sebevíc milován a ať mu člověk slouží nevímjak věrně.

Běžné záležitosti v jednání kapituly končily a Cadfaelova pozornost se snadno odpoutala od podrobného vyúčtování správy sklepů, protože sám žádné obedienské povinnosti neměl a ochotně to vše přenechával těm, kdo je měli. Opat Radulfus se chystal kapitolu uzavřít a zrakem přelétl přítomné, aby se ujistil, že nikdo nedumá nad žádnou námitkou či výhradou, když tu laický fortnýř, který během bohoslužeb nebo kapituly sloužil v bráně, strčil hlavu do dveří, takže bylo zjevné, že právě na tento okamžik za nimi čekal.

„Otče opate, je tu host z Lichfieldu. Biskup de Clinton ho poslal něco vyřídit do Walesu a on prosí, aby tu směl jednu nebo dvě noci přespat.“

Být to někdo méně důležitý, pomyslel si Cadfael, počkal by, až všichni vyjdeme, ale pokud to má co dělat s biskupem, může to být vážná věc, která si vyžádá oficiální zvážení, než se rozejdeme. Dobře si vzpomínal na Rogera de Clintona, rozhodného a rozumného muže, který uměl vystihnout, co je v lidech opravdové a co falešné, a naukové problémy řešil s nadhledem. Podle jiskřičky v oku jinak neproniknutelné tváře si na biskupovu poslední návštěvu s uznáním vzpomněl i Radulfus.

„Biskupův vyslanec je velmi vítán,“ pravil, „a může u nás bydlet tak dlouho, jak mu bude libo. Má nějakou žádost, kterou by nám chtěl přednést dřív, než uzavřu kapitolu?“

„Otče, rád by vám ihned složil poklonu a sdělil vám, jaké je jeho poslání. Záleží na vás, zda tady, nebo v soukromí.“

„Ať vejde,“ rozhodl Radulfus.

Fortnýř zmizel a tichý, diskrétní bzukot zvědavosti a dohadů, který rozčeřil kapitulu jako vlnky rybník, vyčkávavě utichl, když biskupův vyslanec vstoupil a stanul mezi nimi.

Malý človíček s útlými kostmi, hubený, ale šlachovitý, drobný jako šestnáctiletý chlapec, jemuž se velmi podobal, dokud si všímavý pozorovatel neuvědomil vyspělost a zralost oválné, bezvousé tváře. Benediktin jako tito bratři z opatství svatého Petra a Pavla, s tonzурou a v kutně, stál zpřímá s důstojností svého úřadu a s pokorou a prostotou své povahy, křehký jako děcko a pevný jako strom. Věneček přistřižených slámových vlasů se mu nezvladatelně ježil, čímž připomínal dítě. Šedé oči, úctyhodně přímé a jasné, potvrzovaly, že už dospěl v muže.

Malý zázrak! Cadfael náhle držel dar, po němž v posledních letech často toužil a jenž byl při své nečekanosti a nepravděpodobnosti určitě zázračný. Roger de Clinton nevyvolil za svého pověřeného vyslance do Walesu žádného objemného kanovníka působivého vzhledu z nejvyšší hierarchie své rozsáhlé diecéze, ale nejmladšího a nejskromnějšího diákona ze své domácnosti, bratra Marka, který vyšel ze shrewsburského opatství a svého času, po dva nezapomenutelné roky, byl pomocníkem mezi bylinkami a léky v Cadfaelově dílně.

Bratr Marek se hluboce poklonil opatovi a neposlušnou tonzuru schýlil se slavnostní vážností, v níž se, dokud opět nezvedl své jasné oči, dosud uchovávala nepatrná připomínka půvabu jakési absurdnosti, jež vždy obestírala nemluvného sirotka, jak si ho Cadfael pamatoval z té dávné doby. Když se Marek vzpřímil,

byl opět vyslancem; nadále bude vždy zároveň dítětem a mužem, až do dne, kdy se stane knězem, což bylo jeho vášnivou touhou. Ale na to si ještě několik let počká; zatím nedosáhl potřebného věku.

„Pane,“ promluvil, „můj biskup mě posílá s gestem dobré vůle do Walesu. Prosí vás, abyste mě na jednu nebo dvě noci přijal mezi vás a ubytoval mě.“

„Synu,“ usmál se opat, „zde nepotřebuješ žádné pověřovací listiny. Myslíš snad, že jsme na tebe stačili tak rychle zapomenout? Máš tady tolik přátel, kolik je tu bratrů, a za dva dny se tě ani všichni nenabaží. A pokud jde o tvé poslání, tedy o poslání tvého pána, uděláme v jeho prospěch, co bude v našich silách. Přeješ si o něm promluvit? Zde, nebo v soukromí?“

Vážná tvář bratra Marka roztála blaženým úsměvem nad tím, že se tu na něho nejen pamatují, ale dokonce pamatují s očividným potěšením. „Není to dlouhá historie, otče, a klidně ji mohu vyložit tady, přestože později bych vás rád poprosil o radu, protože takové poslání je pro mě nové a nikdo by mi nemohl lépe pomoci, abych je věrně splnil. Víte, že vloni se církev rozhodla obnovit biskupství u Svatého Asapha v Llanelwy.“

Radulfus přikývl. Čtvrtá velšská diecéze byla asi sedmdesát let neobsazena; jen velmi málo žijících mohlo pamatovat, kdy seděl na stolci svatého Kentigerna biskup. Diecézi bylo odjakživa nesnadné udržovat, protože stála jednou nohou na té a jednou na oné straně hranice a území na západ od ní bylo cele v moci Gwyneddu. Katedrála stála na půdě patřící hraběti z Chesteru, ale celé údolí řeky Clwyd nad ní bylo územím Owaina Gwynedda. Nikomu nebylo zcela jasné, proč se arcibiskup Theobald rozhodl právě nyní diecézi obnovit. Snad to

přesně nevěděl sám. Směs církevně politických motivů a svět-
ského manévrování zřejmě žádala, aby bylo toto pohraničí pev-
ně v anglických rukou; biskupem jmenovaný muž byl totiž
Norman. Takový tah neprozrazuje velkou vnímavost vůči velš-
skému cítění, smutně si pomyslel Cadfael.

„Po svém loňském vysvěcení arcibiskupem Theobaldem
v Lambethu usedl biskup Gilbert konečně na svůj stolec a arci-
biskup si přeje, aby obdržel ujištění o podpoře od našeho vlast-
ního biskupa, protože pastýřské povinnosti v oněch končinách
dříve plnila lichfieldská diecéze. Nesu do Llanelwy dopisy
a dary od svého pána.“

To dávalo smysl, pokud šlo církvi jen o to, aby získala na
velšské půdě pevný záchytný bod a dala najevo, že jej bude dr-
žet a hájit. Stejně je to div, přemítal Cadfael, že vůbec někdy
nějaký biskup dokázal zvládnout tak obrovskou diecézi, jako
bylo původní mercijské biskupství, postupně přemísťující
svou základnu z Lichfieldu do Chesteru, zase zpátky do Lich-
fieldu a nyní do Coventry ve snaze udržet spojení s nejrozma-
nitějším stádem, jaké kdy pastýř dostal na starost. Rogera de
Clintona možná ani nemrzí, že se zbavil oněch pohraničních
farností, ať již schvaluje, nebo neschvaluje strategii, která ho
o ně připravila.

„Poslání, které tě aspoň na pár dní přivádí zpátky k nám, je
velmi vítané,“ pravil Radulfus. „Mohou-li ti být nějak užitečné
můj čas a mé zkušenosti, máš je mít, přestože si myslím, že jsi
způsobilý svůj úkol dobře zvládnout bez pomoci ode mne a od
kohokoli jiného.“

„Je to závažná pocta, dostat takovou důvěru,“ odvětil Marek
velmi vážně.

„Jestliže nemá pochybnosti biskup,“ usmál se Radulfus, „nemusíš je mít ani ty. Považuji ho za člověka, který dovede velmi dobře odhadnout, komu lze důvěřovat. Pokud jedeš až z Lichfieldu, jistě si potřebuješ trochu odpočinout a občerstvit se, protože jsi zjevně vyrazil časně. Postarali se ti o koně?“

„Ano, otče.“ Staré oslovení se mu vrátilo zcela přirozeně.

„Pojď tedy se mnou do mého bytu, trochu si odpočiň a využij mého času, jak si budeš přát. Ta trocha moudrosti, kterou mám, je ti k dispozici.“ Již si uvědomoval, stejně živě jako Cadfael, že toto na pohled jednoduché poselství k čerstvě nastolenému a cizímu biskupovi u Svatého Asapha zakrývá množství jiných pravděpodobných rizik a sporných otázek, kvůli nimž možná bude muset toto moudré neviňátko opatrně tápat krok za krokem močálem mezi třasovisky. Tím pozoruhodnější tedy je, že Roger de Clinton vložil důvěru v nejmladšího a nejmenšího klerika ze svého domu.

„Tato kapitula je skončena,“ oznámil opat a první vykročil ze dveří. Když bratra Marka minul, šedé oči jeho mladého hosta se konečně mohly rozhlédnout po jiných starých přátelích, setkaly se s Cadfaelovým pohledem a oplatily mu úsměv, než se mladý muž otočil a následoval svého nadřízeného. Jen ať si ho Radulfus chvíli nechá, vychutná si ho a vyzví od něho všechny novinky a uváží všechny podrobnosti, jež by mohly zkomplikovat jeho nadcházející výpravu, ať mu poskytne užitek ze své dlouholeté zkušenosti a spolehlivého, střízlivého rozumu. Později, až to bude vyřízeno, si Marek cestu zpátky do bylinkové zahrady najde.

*

„Biskup byl ke mně velmi hodný,“ odbyl Marek rozhodně myšlenku, že mu byla tímto posláním projevona nějaká zvláštní přízeň, „ale takový on je na všechny, kdo jsou v jeho blízkosti. Není to projev přízně jen vůči mně. Teď, když arcibiskup dosadil biskupa Gilberta k Svatému Asaphovi, velmi dobře ví, jak vratká musí být jeho pozice, a chce jeho stolci zajistit veškerou možnou podporu. Přál si – vlastně přikázal –, aby náš biskup vykonal u nováčka tuto obřadní návštěvu, protože většina Gilbertovy nové diecéze je odseknuta z jeho vlastní. Ať svět vidí, jaký soulad panuje mezi biskupy – i mezi biskupy, jimž zpod nohou vytrhli třetinu území. Ať už si biskup Roger myslí co chce, o dosazení Normana, který neumí ani slovo velšsky, do diecéze, jež je z devíti desetin velšská, nemohl arcibiskupovi odmítnout. Bylo však ponecháno na něm, jak příkaz vykoná. Myslím, že vybral mne, protože nechce, aby pocta vyzněla jako přehnaně vysoká. Jeho dopis je formální a krásně napsaný a dar je více než vyhovující. Ale já, já jsem úmyslně skromný posel.“

Sešli se všichni asi hodinu před nešporami v jedné kóji severního ambitu, kam jární slunce dosud vysílalo šikmé, bledě zlaté prsty i v pozdním odpoledni. Hugh Beringar dorazil ze svého domu ve městě, jakmile se doslechl o příjezdu bratra Marka, ne proto, že by měl jako šerif úředně co dělat s tímto církevním poselstvím, ale pro potěšení ze setkání s mladým mužem, na něhož s náklonností vzpomínal a jemuž by za současných okolností možná mohl přispět pomocí a radou. Hughovy vztahy se Severním Walesem byly dobré. Měl přátelskou dohodu s Owainem Gwyneddem, protože jeden ani druhý nedůvěřovali svému společnému sousedovi hraběti z Chesteru a jeden i druhý se mohli spolehnout na slovo svého protějšku.

S Madogem ap Meredithem z Powysu měl šerif poněkud nejistější vztahy. Shropshirská hranice byla stále v pohotovosti proti občasným a téměř hravým vpádům z druhé strany příkopu, přestože v poslední době byl poměrný klid. Hugh byl prostě ten, kdo mohl nejlépe vědět, jaké poměry vládnou na cestě ke Svatému Asaphovi.

„Myslím, že jste příliš skromný,“ pravil vážně. „Tuším, že vás biskup touhle dobou už dobře zná, když vás má pořád na očích, takže má velmi dobré mínění o vaší bystrosti a věří, že dokážete našlapovat zlehka tam, kde by těžkopádnější vyslanec mohl příliš mnoho mluvit a příliš málo naslouchat. Tady Cadfael vám poví víc než já o velšském cítění v církevních záležitostech, ale já vím, jak se to dotýká politiky. Můžete si být jistý, že Owain ostře dohlíží na to, co arcibiskup Theobald tropí na jeho panství, a s Owainem se vždycky musí počítat. A teprve před čtyřmi lety vysvětili nového biskupa v jeho vlastní domovské diecézi Bangoru, která je ryze velšská. Tam aspoň přece jen dosadili Velšana, který zpočátku odmítal přísahat věrnost králi Štěpánovi a uznat svrchovanost canterburského arcibiskupství. Meurig nebyl žádný hrdina a nakonec podlehl a udělal obojí, což ho tenkrát stálo Owainovo uznání a přízeň. Silně mu bránili, aby usedl na svůj stolec. Od té doby se však dohodli a usmířili, což znamená, že budou jistě spolupracovat na tom, aby Gwynedd úplně nepodléhal Theobaldovu vlivu. Nynější vysvěcení Normana u Svatého Asapha je rukavicí hosenou jak knížatům, tak prelátům a každý, kdo tam podnikne diplomatickou misi, bude muset obojí bedlivě sledovat.“

„A Owain určitě bude bedlivě zkoumat, jak cítí jeho lid, a naslouchat tomu, co budou říkat,“ bystře dodal Cadfael.

„Gilbert by to měl dělat také. Gwynedd se vůbec nemíní podřizovat Canterbury; mají své vlastní svaté, vlastní zvyky a vlastní obřady.“

„Slyšel jsem,“ ozval se Marek, „že kdysi dávno bylo metropolitní sídlo Walesu u Svatého Davida a že měli vlastního arcibiskupa, který nepodléhal Canterbury. Někteří velšští duchovní si dnes přejí obnovu té správy.“

Cadfael nad tím pochybovačně potřásl hlavou. „Minulost je lepší moc nezkoumat; o tomhle nároku slyšíme tím víc, čím víc se nám vnucuje pravomoc Canterbury. Ale Owain určitě vrhne svůj stín na svého nového biskupa, aby mu připomněl, že je na cizím území a že by si měl dát pozor na své chování. Doufám, že je to moudrý člověk a bude se svým stádem zacházet citlivě.“

„Náš biskup se s vámi velmi shoduje a dostal jsem přesné pokyny. V kapitule jsem celé své poslání nevyložil, ale otci opatovi pak ano. Nesu ještě jeden dopis a dar. Mám pokračovat do Bangoru – kdepak, tohle jistě není na příkaz arcibiskupa Theobalda! – a projevít biskupu Meurigovi stejnou zdvořilost jako biskupu Gilbertovi. Jestli Theobald tvrdí, že biskupové mají držet při sobě, podle Rogera de Clintona to tedy platí pro Normany jako pro Velšany. A tak se k nim hodláme zachovat stejně.“

To „mý“, které se vztahovalo na Marka a jeho slavného nadřízeného, Cadfaelovi něco připomnělo. Vybavil si stejně nevinně troufalý projev sounáležitosti před několika lety, když se tento chlapec postupně propracovával ze své dobře podložené ostražitosti vůči všem lidem k vřelosti a náklonnosti a k této impulzivní loajalitě vůči těm, jež obdivoval a jimž sloužil. Jeho

„my“ tenkrát znamenalo jeho a Cadfaela, jako by byli dvěma odvážlivci, kteří si navzájem kryjí záda před světem.

„Ten náš biskup se mi líbí čím dál víc,“ pochvaloval si Hugh. „Ale že vás posílá na tuhle dlouhou cestu samotného?“

„Ne zcela.“ Hubenou, bystrou tvář bratra Marka prošlehl trošičku nezbedný úsměv, jako by měl v rukávu ještě nějaké tajemné překvapení. „Ale on by neváhal jet přes celý Wales sám a já také ne. Pokládá za samozřejmé, že církev a duchovní stav budou respektovány. Budu vám ovšem vděčný za každou radu, jak tam nejlíp dojet. Vy víte mnohem líp než můj biskup, jaké poměry ve Walesu vládnou. Myslel jsem, že bych jel přímo přes Oswestry a Chirk. Co myslíte vy?“

„Tam nahore je celkem klid,“ souhlasil Hugh. „Madog je sice všelijaký, ale k duchovním se rozhodně chová jako zbožná duše, i když k anglickým laikům poněkud jinak. A v současnosti drží menší pány z Powys Fadogu na krátké oprati. Ano, budete na té cestě vcelku v bezpečí a je nejkratší, přestože mezi Dee a Clwydem to jde místy hodně do kopce.“

Podle zbystřeného pohledu Markových očí se dalo soudit, že se na své dobrodružství těší. Je to skvělé, když vás někdo pověří důležitým posláním, přestože jste nejmladší a nejmenší z jeho služebníků, a třebaže si dobře uvědomoval, že jeho skromné postavení má snížit význam prokázané pocty, uvědomoval si také, že velmi záleží na tom, jak svůj úkol vyřídí. Neměl působit lichotivě ani se vyvyšovat, ale přesto měl svou osobou představovat projev skutečné a úctyhodné solidarity biskupa s biskupem.

„Měl bych něco vědět o tom, co se děje v Gwyneddu?“ zeptal se. „Politika církve musí vždy počítat s politikou státu a já

o velšských záležitostech nic nevím. Potřebuji vědět, o čem mám pomlčet a co by bylo moudré naopak říct. Tím spíš, že mám jít i do Bangoru. Co kdyby tam byl dvůr? Třeba budu muset vysvětlovat, proč tam jsem, Owainovým důstojníkům. Nebo samému Owainovi!“

„To je pravda,“ přitakal Hugh, „protože on se zpravidla postará, aby věděl o každém cizinci, který vstoupí na jeho území. Pokud se s ním setkáte, zjistíte, že je docela přístupný. Můžete mu konečně vyřídit mé pozdravy a poklony. A Cadfael se s ním už setkal nejmíň dvakrát. Je to ve všech ohledech velký muž. Jen nemluvte o jeho bratrech! To je možná stále ještě bolavé místo.“

„Bratři bývali zkázou velšských knížectví ve všech dobách,“ smutně poznamenal Cadfael. „Velšská knížata by měla mít jen po jednom synovi. Otec vybuduje pevné panství a silnou vládu, a po jeho smrti vznesou jeho tři, čtyři, nebo dokonce pět synů, manželských i nemanželských, oprávněný nárok na stejné podíly a zákon praví, že je mají dostat. Pak jeden zabije druhého, aby si svůj podíl zvětšil, a skoncovat s tím vražděním zákon nedokáže. Někdy se ptám, co se stane, až odejde Owain. Už teď má syny a ještě má dost času pořádit si další. Rád bych věděl, jestli zničí všechno, co on vybuchoval?“

„Dej Bůh,“ horoucně zaprosil Hugh, „aby tu Owain vydržel ještě aspoň třicet let. Je mu jen málo přes čtyřicet. S Owainem se dá jednat, udržuje rovnováhu a na jeho slovo je spoleh. Kdyby byl starším bratrem Cadwaladr a získal vládu, měli bychom tu nepřetržitou pohraniční válku.“

„Cadwaladr je ten bratr, o kterém se nemám zmiňovat?“ ujišťoval se Marek. „Co provedl, že se o něm nesmí mluvit?“

„Během let řadu věcí. Owain ho musí opravdu milovat, jinak by dávno dopustil, aby ho někdo téhle vši v kožiše zbavil. Ale tentokrát to byla vražda. Před několika měsíci, loni na podzim, přepadla skupina jeho nejbližších ze zálohy knížete Deheubarthu a zabila ho. Ví Bůh, z jakého šíleného důvodu. Ten mladý pán byl jeho dobrý spojenec a zasnoubený s Owainovou dcerou; takový čin nedával vůbec žádný smysl. A přestože se u toho Cadwaladr osobně nevyskytoval, Owain neměl nejmenší pochyby, že se to stalo na jeho pokyn. Nikdo z nich by se toho z vlastní vůle neodvážil.“

Cadfael si vybavil otřes z té vraždy a rychlou a důkladnou odplatu. Owain Gwynedd rozhořčeně, ale spravedlivě poslal svého syna Hywela, aby Cadwaladra vyhnal z půdy, která mu patřila v Ceredigionu, a spálil jeho hrad Llanbadarn, a mladý, sotva dvacetiletý muž svůj úkol splnil s potěšením a důkladně. Cadwaladr měl jistě přátele a přívržence, kteří se mu postarali aspoň o střechu nad hlavou, ale zůstal bezzemkem a psancem. Cadfael se neubráníl úvahám o tom, kde se asi zvrženec skrývá a zda jako Geoffrey de Mandeville v Bažinách neskončí tím, že kolem sebe shromáždí nejhorší verbež Severního Walesu – zločince, nespokojence a psance – a bude přepadat slušné, zákona dbalé lidi.

„Co se s tím Cadwaladrem stalo?“ s pochopitelnou zvědavostí se zeptal Marek.

„Přišel o majetek. Owain ho vyhnal ze všech území, která mu patřila. Ve Walesu mu nezůstal ani kousek půdy pod nohama.“

„Ale pořád je na svobodě,“ trochu ustaraně dodal Cadfael, „a rozhodně to není muž, který by svůj trest krotce snášel. Ještě

může leccos natropit. Koukám, že máš namířeno do nebezpečného bludiště. Myslím, že bys neměl chodit sám.“

Hugh pozoroval Markovu na pohled neproniknutelnou tvář a jeho oči, které svědomitě sledovaly Cadfaela. Hrála v nich utajená jiskřička. „Jak si vzpomínám,“ poznamenal, „biskup říkal, že docela sám nepůjde!“

„To je pravda!“ souhlasil Cadfael a zahleděl se do mladého obličje, jenž se tvářil usilovně vážně, až na ten zrádný třpyt v očích. „Copak jsi nám to ještě neřekl, chlapče? Ven s tím! Kdo s tebou jde?“

„Vždyť jsem vám přece říkal, že jedu do Bangoru. Biskup Gilbert je Norman a mluví francouzsky i anglicky, ale biskup Meurig je Velšan, on sám a mnozí jeho lidé anglicky nemluví a latina by mi posloužila jen mezi kleriky, takže mi povolili tlumočníka. Biskup Roger de Clinton nemá ve své blízkosti žádného důvěryhodného člověka, který by mluvil velšsky. Navrhl jsem mu jisté jméno, na které určitě nezapomněl.“

Jiskřička přerostla v plamen, který mu projasnil celý obličej a vrhl do Cadfaelových oslněných očí nejen světlo, ale i osvícení. „To nejlepší jsem si schoval na konec,“ zářil Marek. „Mám dovoleno pokusit se získat svého muže, pokud bude opat Radulfus souhlasit s jeho nepřítomností. Víceméně jsem mu slíbil, že si ho vyžádám jen na nějakých deset dní. Jak se mi tedy může něco nepodařit,“ dodal uvážlivě, „když se mnou půjdete vy?“

Pro bratra Cadfaela bylo věcí zásady nebo snad cti projít dveřmi, když se před ním náhle nějaké otevřely. Vkročil do nich ještě pohotověji, když se otvíraly do Walesu. Dá se dokonce říci, že se rozběhl, aby se mu před tou okouzlující vyhlídkou nezabouchly. Bez váhání nabídku přijal. Tentokrát to

nebyl jen krátký výlet přes hranici do Powysu, ale několik dní jízdy, právě v té společnosti, kterou by si i on sám vybral, rovnou přes přímořské končiny Gwyneddu, od Svatého Asapha do Carnarvonu přes knížecí Aber, pod mohutnými rameny Moel Wnionu. Bude čas popovídat si o celé té době, co se neviděli, čas dospět k družnému mlčení, až bude všechno vypověděno. To všechno dostal od bratra Marka. Úžasné, jaké bohatství může darovat ten, kdo dobrovolně a z povolání nemá nic! Svět je plný malých blahodárných zázraků.

„Synu,“ vyhrkl bodře, „za takové osvěžení ti budu celou cestu dělat podkoního a tlumočnicka zároveň. Nikdo mi ničím nemohl udělat větší radost. A Radulfus opravdu souhlasil, že mohu jít?“

„Ano,“ ujistil ho Marek, „a můžete si ze stáje sám vybrat koně. Máte dnešek a zítřek na to, abyste připravil Edmunda a Winfrida na dny, kdy tu nebudete. A máte prý vzorně dodržovat hodinky, aby i vaše neposedná duše byla pod ochranou, až půjdete do Bangoru a zpátky.“

„Jsem naprosto ctnostný a obrácený,“ s vrcholnou spokojeností prohlásil Cadfael. „Copak to nebe právě nedalo najevo tím, že mě vypustilo do Walesu? Myslíš, že teď budu riskovat neschválení?“

Protože alespoň první část Markova poselství byla míněna jako veřejná, ba okázalá, nebyl důvod, proč by se o ni kdekdo v klášteře neměl živě zajímat. Ze všech stran se tedy nabízely rady, jak vše co nejlépe vyřídit, zejména od starého bratra Dafyddu v nemocnici, který svůj rodný *cantref* Dyffryn Clwyd neviděl už čtyřicet let, ale stále byl přesvědčen, že jej zná jako

vlastní staříčkou dlaň. Jeho potěšení z obnovy diecéze poněkud kalilo jmenování normanského biskupa, ale i tak v něm vzbudilo nový zájem o život, blaženě se vrátil k rodnému jazyku, a když ho Cadfael navštívil, zahrnul ho radami. Naproti tomu opat Radulfus se omezil jen na požehnání. Poslání patřilo Markovi a musí být zásadně ponecháno v jeho rukou. Převor Robert se zdržel poznámek, přestože z jeho mlčení se dal vytušit náznak nesouhlasu. U biskupského dvora by se přece lépe vyjímал vyslanec jeho důstojnosti a zjevu.

Cadfael přehlédl svou zásobu léků, zahradu s důvěrou svěřil bratru Winfridovi a pro jistotu zašel ke Svatému Jiljí, aby se ujistil, že špitální skříň je náležitě zaopatřena a bratr Oswin poklidně vládne svému stádečku. Až pak si dopřál požitek výběru koně na cestu. Tam ho časně odpoledne zastihl Hugh, jak si prohlíží elegantního světlého ryzáka se smetanovou hřívou, který se spokojeně poddával jeho laskající ruce.

„Je na vás moc vysoký,“ prohodil Hugh za jeho zády. „Potřeboval byste, aby vás na něj někdo vysazoval, a Marek by to nezvládl.“

„Ještě nejsem tak těžký ani sešlý věkem, abych se nevyškrábal na koně,“ prohlásil důstojně Cadfael. „Co vás za mnou přivedlo?“

„Aline dostala dobrý nápad, když jsem jí vyprávěl, na co se s Markem chystáte. Květen už je za dveřmi a nejdéle za týden, za čtrnáct dní bych ji s Gilesem stejně poslal na léto do Maesbury. Tam může chlapec běhat po celém statku a je mu tam líp než ve městě.“ Měl ve zvyku nechávat rodinu venku, dokud neskončilo stříhání ovcí a nebyla sklizena pole, a sám dělil svůj čas mezi domov a povinnosti k hrabství. „Říká, že bychom

mohli odjezd o týden uspíšit a jet zítra s vámi, abychom vás vyprovodili aspoň do Oswestry. Ostatní z naší domácnosti můžou přijet později. My bychom si aspoň na den užili vaší společnosti, a kdybyste chtěli, můžete u nás v Maesbury přenocovat. Co vy na to?“

Cadfael velmi srdečně přisvědčil a Marek také, když mu to navrhli, jen nocleh s lítostí odmítl. Byl odhodlán dojet do Llanelwy za dva dny a dorazit tam v příhodnou dobu, nejpozději uprostřed odpoledne, aby se otázky pohostinství stačily vyřídit ještě před večerí, a tak chtěl raději pokračovat z Oswestry dál a přenocovat až někde ve Walesu, aby jim na druhý den zbyla snadnější část cesty. Kdyby stihli dojet do údolí Dee, mohli by najít nocleh při některém tamním kostele a časně ráno přebrodit řeku.

Všechno už tedy snad bylo vyřízeno a nezbyvalo než se zbožně zúčastnit nešpor a večerní mše, svěřit tento podnik jako všechny jiné vůli boží, ale snad i s jemnou připomínkou svaté Winifredě, že mají namířeno do její vlasti a že by si toho velmi považovali, kdyby jí bylo libo zaštitit je po cestě svou jemnou ručkou.

Ráno při odjezdu se šla malá kavalkáda šesti koní a nákladního poníka, zamířila točitou cestou k západnímu mostu, ven z města a na silnici do Oswestry. Hugh na svém oblíbeném palčatém šedákovi se synem na rozsoše sedla, Aline, nevzrušená spěšnými přípravami, na své bílé klisničce, její komorná a přítelkyně Constance v dámském sedle za jedním podkoním, další podkoní za nimi s nákladním poníkem na oprati a dva poutníci ke Svatému Asaphovi ve veselém průvodu této rodinné skupinky.

Byl poslední dubnový den, ráno celé zelené a stříbřité. Cadfael a Marek vyjeli před ranní mší, aby se připojili k Hughovi a jeho společnosti ve městě. Přes most je následovala sprška tak lehounká, že ji ve vzduchu skoro nebylo možno postřehnout, Severn se valil plným proudem, ale pokojně, a než se všichni shromáždili na Hughově nádvoří, slunce vyšlo a rozjiskřilo listí i trávu. Každá vlnka řeky zlátla rozmarným, mihotavým světlem. Pěkný den na cestu, ať už by vedla kamkoli.

Než přešli řeku u Montfordu, slunce už bylo vysoko a perlová ranní mlžička se již zcela rozpustila. Silnice byla dobrá, místy se širokým travnatým okrajem, kde se jelo pohodlně a rychle, a Giles se chvílemi dožadoval klusu. Byl příliš pyšný, aby sdílel sedlo s někým jiným než s otcem. Až se usadí v Maesbury, klidný a dobromyslný nákladní poník mu bude celé léto sloužit jako jezdecký kůň a podkoní, který ho povede, bude jeho rozumným strážcem při vyjíždkách, protože jako většina dětí, které se zatím neměly čeho bát, jezdil Giles na koni beze strachu – Aline prohlašovala, že zbrkle, ale váhala pronášet výstrahy, snad aby neotřásla jeho sebedůvěrou, nebo snad z přesvědčení, že by na ně stejně nedbal.

V poledne se zastavili pod kopcem u Nessu, kde bydlel jeden Hughův nájemce, aby nechali odpočinout koně a trochu se občerstvili. Po poledni dojeli k Feltonu. Tam Aline s doprovodem odbočila na nejbližší cestu k jejich maesburskému domovu, ale Hugh se rozhodl, že pojedje s přáteli až na předměstí Oswestry. Giles, protestující, ale nakonec poslušný, byl předán do matčiny náruče.

„Dobře dojeďte a šťastně se vraťte!“ popřála jim Aline, zářící petrklíčově plavou hlavou, stejně světlou, jako mělo její dítě.

Obdařila je svým veselým úsměvem, udělala ve vzduchu směrem k nim křížek a otočila klisničku na cestu doleva.

Když se oprostili od zavazadel a od žen, rozjeli se svižnějším tempem k Whittingtonu a tam se zastavili pod hradbou malé dřevěné pevnosti. Oswestry samo leželo nalevo od nich, na Hughově cestě k domovu. Marek a Cadfael musejí dál na sever, ale zde byli přímo na hranici, v kraji, který býval střídavě velšský a anglický po staletí předtím, než přišli Normané, a jména vesniček i lidí byla spíš velšská než anglická. Hugh bydlel mezi dvěma mohutnými valy, které kdysi dávno zbudovali mercijští králové, aby vyznačili, kde začínají jejich državy a pravomoc, aby žádné vojsko snadno nepřestupovalo meze a nikdo přecházející z jedné strany na druhou nebyl na pochybách, kterému zákonu podléhá. Nižší val se táhl východně, kousek od statku, a byl již hodně poničený a slehlý; ten větší byl zbudován západněji, když moc Mercie dokázala proniknout o něco hlouběji do Walesu.

„Tady vás musím opustit,“ ohlédl se Hugh na cestu, po níž přijeli, a pak na západ k městu a hradu. „Škoda. Rád bych se s vámi v tomhle počasí projel až ke Svatému Asaphu, ale královi úředníci se nemají plést do církevních záležitostí a spíš se mají vyhýbat křížové palbě. Nerad bych šlápl Owainovi na kuří oko.“

„Dopravil jste nás každopádně až do diecéze biskupa Gilberta,“ usmál se bratr Marek. „Jak tenhle kostel, tak ten váš u svatého Oswalda nyní patří stolci svatého Asapha. Uvědomil jste si to? Lichfield ztratil tady na severozápadě pořádný pruh farností. Myslím, že arcibiskupství v Canterbury jde o rozprostření diecéze po obou stranách hranice, aby tak čára mezi Velšany a Angličany ztratila význam.“

„Do toho bude mít co mluvit také Owain.“ Hugh je pozdravil zdviženou rukou a začal otáčet koně směrem k domovu. „Bůh s vámi a šťastnou cestu! Budeme se na vás těšit tak za deset dní.“ A když ujel několik metrů, ohlédl se přes rameno a křikl: „Dávejte na něj pozor, ať nic neprovede! Jestli to dokážete!“ Nijak však nenaznačil, komu prosbu adresuje a o kom to má pochybnosti. Ať se o to bratři podělí.

II

„Na takováhle dobrodružství jsem moc starý,“ prohlásil bratr Cadfael spokojeně.

„Nevšiml jsem si,“ hodil po něm Marek okem, „že byste něco takového říkal, dokud jsme byli v doslechu Shrewsbury, aby vás, chudinku starého, někdo nevzal za slovo a nenechal vás doma.“

„Byl bych blázen!“ ochotně souhlasil Cadfael.

„Kdykoli začnete o svém stáří, je mi všechno jasné. Kůň nakrmený ovsem, právě vypuštěný ze stáje a s udidlem mezi zuby. Čekají nás biskupové a kanovníci,“ prohlásil Marek přísně, „a s těmi bude starostí až až. Modlete se, ať nás nepotká nic horšího.“ Neříkal to však s valným přesvědčením. Jízda mu ve hnala barvu do hubené, bledé tváře a oči se mu leskly. Marek byl vychován mezi selskými koňmi, dřel pro strýce, který mu nepřál málem ani byt a stravu, a dosud jezdil po selsku, ne právě elegantně, ale zato vytrvale, když mu nyní biskupská stáj

namísto tažného soumara opatřila pěkného, vysokého valacha. Byl to oříškově vybarvený hnědák, jeho srst měla měděný lesk a s tak lehkou váhou na hřbetě jen tančil.

Zůstali stát na vrcholu hřebene a shlíželi do sytě zeleného údolí Dee. Slunce se chýlilo k západu, zlatý jas změkl v mírnější, jantarové světlo, jež se mihotalo po proudu, jak zákruty řeky střídavě prosvítaly a mizely mezi okraji lesa. Pořád to tu byla ještě horská říčka, bublající kamenitým korytem a čarující duhu z prosvětlené pěny.

Družně vyrazili bok po boku dolů po travnaté cestě, dost široké pro dva, aby si našli nocleh. „Stejně mě nikdy nenapadlo,“ ozval se Cadfael, „že mě na stará kolena zverbují na takovouhle výpravu. Jsem ti dlužný víc, než tušíš. Shrewsbury je domov a neopustil bych je pro žádné jiné místo na zemi, leda občas kvůli nějaké pochůzce nebo návštěvě, ale tu a tam mě svrbí nohy. Mířit domů je pěkné, ale stejně pěkné je z domu se vydávat a těšit se na cestu tam i zpátky. Mám štěstí, že Theobalda napadlo hledat spojence pro svého nového biskupa. A copak mu Roger de Clinton kromě obřadného dopisu posílá?“ Do této chvíle neměl čas být na to zvědavý. Markův sedlový vak byl příliš skromný na to, aby obsahoval něco objemného.

„Náprsní křížek požehnaný u svatostánku svatého Chada. Vyrobil jej jeden kanovník, který je zručný stříbrotepec.“

„A totéž Meurigovi v Bangoru s bratrskými modlitbami a pozdravy?“

„Ne, Meurig dostane breviář, a moc pěkný. Náš nejlepší iluminátor jej měl téměř dokončený, když arcibiskup vydal svůj příkaz, tak dodal zvláštní list s obrázkem svatého Deiniola, Meurigova patrona. Osobně bych radši dostal tu knihu,“ prohodil

Marek na točité lesní stezce do údolí, zaplaveného pozdním slunečním světlem. „Ale kříž je míněn jako obřadnější projev úcty. Konečně, měli jsme své rozkazy. Ale co myslíte, neukazuje to na to, že Theobald je si vědom, že poslal Gilberta na velmi nesnadné místo?“

„Nechtěl bych být v jeho kůži,“ souhlasil Cadfael. „Ale kdo ví, třeba zápasí rád. Jsou takoví, kteří ve sporech jen kvetou. Bude-li příliš zasahovat do velšských zvyklostí, užije si jich až dost.“

Vynořili se z lesa do zelených zvlněných luk a křovin u řeky. Dee po jejich boku zrcadlila oranžové záblesky ze západu. Za vodou se zvedal vysoký travnatý kopec, korunovaný obrysy dávných valů, navršených lidmi, a Dee pod úzkým dřevěným mostem narážela do kamenů v řečišti a stříkala. Zde u kostela svatého Colle na požádali farního kněze o nocleh a také jej dostali.

Druhý den přešli řeku a vystoupali přes holou vysočinu z údolí Dee do údolí Clwydu. Tam pohodlně jeli po proudu celé jasné dopoledne až do odpoledne, kdy je stihlo několik přepršek, mezi nimiž náladově vysvítlalo slunce. Dojeli přes Ruthin, pod výchozem červeného pískovce, korunovaným přikřčenou dřevěnou pevností, do dalšího údolí, širokého, krásného a plného svěží zeleně mladého listí. Než se slunce nachýlilo k západu, dostali se do úžicího se trojúhelníku země mezi Clwydem a Elwy, za nímž se obě řeky nad Rhuddlanem spojí a společně vplynou do přílivových vod. A tam, mezi nimi, leželo město Llanelwy s katedrálou svatého Asapha, pohodlně uvelebené v zeleném chráněném údolíčku.

Skoro se ani nedalo nazývat je městem, tak malé a nahloučené bylo. Nízké dřevěné domky se k sobě choulily, do jejich nitra

vedla jediná cesta a ukazovala směr k nezaměnitelné dlouhé střеше a dřevěné zvonici katedrály uprostřed vesnice. I ona byla skromná, přesto to byla největší stavba v dohledu a jediná byla obehnána kamennými hradbami. Uvnitř se tísnila řada jiných nízkých střech. Na většině bylo vidět chvatné opravy a na některých muži ještě pilně pracovali, protože kostel se sice používal stále, ale diecéze sedmdesát let dřímala, a pokud k tomuto středisku stále ještě patřili nějakí kanovníci, určitě se jejich počet ztenčil a jejich domy byly dávno zchátralé. Katedrála byla založena před mnoha staletími svatým Kentigernem na mnišském principu starého keltského *clasu*, koleje kanovníků podléhající knězi opatovi, s jedním nebo více dalšími kněžími mezi členstvem. Normané *clase*m pohrdali a usilovně se snažili podřídit všechny náboženské záležitosti ve Walesu canterburskému římskému ritu. Dalo to práci, ale Normany jen tak něco neodradí.

Na této odlehlé venkovské obci však ohromovalo, že se zdála až znepokojivě přelidněná. Jakmile se přiblížili ke katedrále, obklopil je horečný, ale cílevědomý ruch a pohyb, jaký by odpovídal spíš knížecímu *llysu* než církevnímu sídlu. Kromě zaměstnaných tesařů a stavitelů tu pobíhali muži a ženy s vědry vody, náručemi ložního prádla, složenými závěsy, s podnosy čerstvě upečeného chleba a košíky jídla a jeden statný mládelec vlekl na ramenou půlku prasete.

„Tohle je víc než jen biskupská domácnost!“ prohlásil Cadfael při pohledu na tu činorodost. „Ti živí celé vojsko! Snad Gilbert nevyhlásil válku údolí Clwydu?“

„Myslím,“ vzhlédl Marek přes vír zaměstnaných lidí k mírnému svahu za nimi, „že tu mají důležitější hosty, než jsme my.“